Jalā’u al-ġhummah
Min Ṭuruqi al-Ḥadīṯẖi
al-Ḥasanu wa-al-Ḥusaynu
Sayyidā Shabābi Ahli al-Jannah

Ḥasan aur Ḥusayn Tamām Jannatī Jawānoṅ ke Sardār haiṅ

﴾Is Ḥadīs̱-Mubārak ke 101 Ṭuruq kā Bayān﴿

Shayḳh al-Islām
al-Duktūr Muḥammad Ṭāhir al-Qādirī

Roman Urdū Ṭrānsliṭāreṭar
Dīwān Mŏḥsin Shāh

بسم الله الرحمن الرحيم

مولاي صل وسلم دائما أبدا

على حبيبك خير الخلق كلهم

محمد سيد الكونين والثقلين

والفريقين من عرب ومن عجم

اللهم صل على سيدنا ومولانا محمد وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

Pesh Lafẓ

Imteḥān kisī bhī manṣāb ke liye lāzim-o malzūm samjhā jātā hai. Har ek kām-yāb insān kī zindagī meṅ imtehān kā rū-numā honā yaqīnī aur nā-guzīr ‘amal hai. Goyā imteḥān ko kām-yābī kī kasauṭī kahā jā’e to be-jā nah hogā. Agar Rasūle Mukarram Ḥaẕrat Muḥammad ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī ḥayāte mubārakah kā jā’ezah leṅ to qadam qadam par imteḥānāt, mushkilāt, maṣā’ib aur pareshāniyāṅ apnī pūrī ḥasr-sāmāniyoṅ ke sāth maujūd dikhā’ī detī haiṅ. Rasūle Mukarram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī yeh Ḥadīs̱e mubārak is qaul ko mŏḥkam qarār detī hai keh rāhe ḥaq meṅ sab se ziyādah mujhe satāyā gayā hai. Kuffār-o mushrikīn ne apne har ḥarbah se Hādiye Bar-Ḥaq ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ko īẕā pahŏṅchā’ī. Unhoṅ ne kabhī Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kā tamām qabīle samet muqāṭa‘ah kiyā to kabhī Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī rāhe muqaddasah meṅ kāṅṭe biçhā’e, kabhī Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī pushte mubārakah par ḥālate sajdah meṅ ūṅṭ kī ojhṛī rakhī to kabhī Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam par kūṛā kirkaṭ pheṅkā; magar Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá

Ālihī wa-sallam tan-dihī, a'lá-ẓarfī aur ḳhandah-peshānī ke sāth rāḥe ḥaq kī har rukāwaṭ ko jhelte rahe.

Sar-chashma'e tahẕīb-o aḳhlāq Ḥaẓrat Muḥammad Muṣṭafá ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam bilā shub·hah ṣabr-o istiqlāl ke a'lá-tarīn darje par fā'iz the, magar ba'ẓ auqāt kuffār ke ṭanẓ ke tīr aise kārī hote the keh Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam kī chashmāne mubārakah se ashk laṛī kī ṣūrat meṅ çhalak uṭhte aur rashke māh-tāb chehre ko nam kar dete the. Ḳhuṣūṣan jab Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ke āḳhirī farzande arj-mand Sayyidunā Ibrāhīm raḍiya Allāhu 'anhu kā wiṣāl huwā to kuffār ne unheṅ ma'ādha Allāh 'abtar' ke lafẓ se ghā'il kiyā. Ḳhāliqe Do-Jahāṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam kī dil-jo'ī ke liye Sūratu al-Kawthar nāzil farmā dī. Yahāṅ Kawthar se murāde ḳhaire kas̱īr hai. Tārīḳh kī sab se baṛī Qur'ānī tafsīr 'al-Tafsīru al-Kabīr' ke muṣannif Imām Faḳhr al-Dīn Rāzī aur dīgar mufassirīn ne Kawthar se murād Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam kī aulāde kas̱īr liyā hai. Qābile ġhaur bāt hai keh Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam kī aulāde narīnah to awā'ile 'umrī hī meṅ wafāt pā ga'ī thī magar yahāṅ aulāde kas̱īr se kyā murād hai? Mu'āmalah ko samajhne ke liye Ḥuẓūr ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī

wa-sallam kī is Ḥadīs̱e mubārak kā sahārā lenā paṛegā: ‘Qiyāmat ke Din mere ḥasab-o nasab ke siwā’ har silsila’e ḥasab-o nasab munqaṭe‘ ho jā’egā. Har beṭe kī nisbat bāp kī ṭaraf hotī hai mā siwā’e aulāde Fāṭimah ke keh un kā Bāp bhī maiṅ hī hūn̈ aur un kā nasab bhī maiṅ hī hūn̈’. Āqā’e Do-Jahān̈ ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne kabhī Imām Ḥasan wa Ḥusayn ko apnā Nawāsah nahīn̈ farmāyā bal-keh hameshah Beṭā kahā. Ab s̱ābit yeh huwā keh Kawthar se murād Jannat men̈ wāqe‘ Ḥauẕe Kawthar hī nahī bal-keh Sayyidah Fāṭimah al-Zahrā’ ‘alayhā al-salām kī ẕāte mubārakah bhī hain̈ aur ḳhaire kas̱īr Imām Ḥasan aur Imām Ḥusayn ‘alayhimā al-salām hain̈. In donon̈ shăh-zādon̈ se auldāe Rasūl kā silsilah shurū‘ huwā aur āj dunyā ke har kone men̈ Sādāt maujūd hain̈. Ḥaẓarāt Ḥasanayn Karīmayn ‘alayhimā al-salām kī ẕāte mubārakah kisī tā‘ruf kī mŏḥtāj nahīn̈. Yeh woh shăh-zāde hain̈ jinhen̈ păhlī ġhiẕā ke ṭaur par Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kā mubārak lu‘ābe dahan naṣīb huwā. Yeh woh mubārak nām hain̈ jinhen̈ Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Allāh Rabbu al-‘Izzat kī jānib se muntaḳhab kiyā aur jo un se păhle nahīn̈ the. Yeh woh mubārak sawār hain̈ jinhen̈ rākibe doshe Rasūl ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam hone kā sharaf ḥāṣil hai. Yeh woh hastiyān̈ hain̈ jin ke liye Imām

al-Anbiyā’ ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ko sajde ṭawīl karnā paṛe. Āḳhir jab Rasūle Mukarram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne Qiyāmat tak ke Musalmānoṅ ko un kī ‘aẓamat kī intehā dikhānā chāhī to irshād farmā diyā: [الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ] ya‘nī Ḥasan aur Ḥusayn tamām Jannatī Jawānoṅ ke Sardār haiṅ.

Shayḳh al-Islām Ḍŏkṭar Muḥammad Ṭāhir al-Qādirī kī zere naẓar tālīf - **Jalā’u al-ġhummaṫ min ṭuruṫi al-Ḥadī<u>th</u>i ﴾al-Ḥasanu wa-al-Ḥusaynu Sayyidā Shabābi Ahli al-Jannah﴿** - inhīṅ shăh-zādoṅ kī Jannat meṅ Siyādat ke ḥawāle se hai. Is tālīf meṅ Rasūle Mukarram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī is Ḥadī<u>s</u>e mubārak ko 101 ṭuruq ke sāth se murattab kiyā gayā hai. Rabbe Lam Yazal is taṣnīf ko sharfe qubūlīyat baḳhshe aur hameṅ Ḥasanayn Karīmayn ‘alayhimā al-salām ke naqshe qadam par chalte huwe Dīne īslām ko ḳhāṭir apnā tan, man aur dhan sab kuçh luṭā dene kā ‘aẓīm ja<u>z</u>bah ‘aṭā farmā’e. (Āmīn bi-jāhi Sayyidu al-Mursalīn ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam)

Markaze ‘Ilm-o Tăḥqīq

Farīde Millat raḥmaṫu Allāhi ‘alayh Risarch Insṭuṭyūṭ (FMRi)

Yakum Ramaḍān 1438 H

بسم الله الرحمن الرحيم

1. Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Zubayrī > Yazīd bin Mardānubah > **Ibn Abī Nuʻm > Ḥaẕrat Abū Saʻīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʻanhu se marwī hai keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn Jannatī Jawānoṅ ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ʻMusnad' meṅ riwāyat kiyā hai.

2. Abū Nuʻaym > Sufyān > Yazīd bin Abī Ziyād > **ʻAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʻm > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Saʻīd raḍiya Allāhu ʻanhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai >**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ʻMusnad' meṅ riwāyat kiyā hai.

3. ʻAbd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se > Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Zubayrī > Yazīd bin Mardānubah > **Ibn Abī Nuʻm > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Saʻīd raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ʻFaḍā'ilu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

4. ‘Abd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se > Abū Nu‘aym > Sufyān > Yazīd bin Abī Ziyād > Ibn Abī Nu‘m > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Faḍā’ilu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

5. Tirmidhī > Maḥmūd bin Ġhaylān > Abū Dāwūd al-Ḥafarī > Sufyān > Yazīd bin Abī Ziyād > **Ibn Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

6. Tirmidhī > Sufyān bin Wakī‘ > **Jarīr wa Muḥammad bin Fuḍayl > unhoṅ ne Yazīd se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Imām Tirmidhī ne kahā hai: Yeh Ḥadīs ḥasan ṣaḥīḥ hai.

7. Wakī‘ > Sufyān > Yazīd bin Abī Ziyād > **Ibn Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

8. Abū al-Aḥwaṣ > **Abū Isḥāq > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai aur Ḥāfiẓ ‘Asqalānī ne kahā hai keh is ke rāwī s̲iqah haiṅ.

9. ‘Amr bin Manṣūr > Abū Nu‘ayam > Yazīd bin Mardānubah > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

10. Muḥammad bin Ismā‘īl bin Ibrāhīm > Abū Nu‘aym > Sufyān > Yazīd bin Ziyād > **Ibn Abī u‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

11. Aḥmad bin Ḥarb Ibn Fuḍayl > Yazīd > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

12. Aḥmad bin Rishdayn > Aḥmad bin ‘Amr al-Ḥimyarī al-Miṣrī > Muḥammad bin al-Ḥasan bin ‘Abd Allāh al-

Ja‘farī > **Ja‘far bin Muḥammad > unhoṅ ne ne apne wālid se > unhoṅ ne apne dādā > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Imām Ḥusayn bin ‘Alī ‘alayhimā al-salām se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-awsaṭ’ meṅ riwāyat kiyā hai.

13. Aḥmad > ‘Īsá bin ‘Abd Allāh bin Dalwayh > ‘Alī bin Thābit al-Dahhān > Qays bin al-Rabī‘ > Sa‘īd bin Masrūq > **Ibn Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-awsaṭ’ meṅ riwāyat kiyā hai.

14. ‘Abd Allāh bin Aḥmad bin Ḥanbal > ‘Alī bin Ḥakīm al-Awdī > Sharīk > Ash‘ath bin Sawwār > **‘Adī bin Thābit > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Barā‘ raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-awsaṭ’ meṅ riwāyat kiyā hai.

15. Muḥammad bin ‘Abd Allāh al-Ḥaḍramī > Ḥarb bin al-Ḥasan al-Ṭaḥḥān > ‘Abd al-‘Azīz bin Muḥammad al-Darāwardī > Ṣafwān bin Sulaym > **‘Aṭā’ bin Yasār > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-awsaṭ’ meṅ riwāyat kiyā hai.

16. Muḥammad bin ‘Awn al-Sīrāfī > Abū al-Ash‘ath Aḥmad bin al-Miqdām > Abū Sumayr Ḥakīm bin Ḳhidhām > al-A‘mash > Ibrāhīm al-Tamīmī > unhoṅ ne apne wālid se > **Shurayḥ al-Qāḍī > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat ‘Umar bin al-Ḳhaṭṭāb raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

17. ‘Ubayd bin Ġhannām > Abū Bakr bin Abī Shaybah > Abū al-Aḥwaṣ > Abū Isḥāq > **al-Ḥārith > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

18. Abū Zinbā‘ Rawḥ bin Faraj al-Miṣrī > Yazīd bin Mawhab Ramlī > Masrūḥ Abū Shihāb > Sufyān al-Thawrī > **Abū Isḥāq > aur unhoṅ ne Imām Ḥārith Tābe‘ī se mauqūfan riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

19. Qāsim bin Muḥammad al-Dalāl al-Kūfī > Muḳhawwal bin Ibrāhīm > Manṣūr bin Abī al-Aswad > Layth > Sha'bī > **al-Ḥārith > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

20. al-Qāsim bin Muḥammad al-Dalāl Kūfī > Ibrāhīm bin Isḥāq al-Ṣīnī > Muḥammad bin Abān > Abū Janāb > al-Sha'bī > Zayd bin Yushay' > **Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu > aur unhoṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī kī misl riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

21. Muḥammad bin 'Abd Allah al-Ḥaḍramī > Jumhūr bin Manṣūr > Yūsuf bin Muḥammad > Sufyān > Abū al-Jaḥḥāf > Ḥabīb bin Abī Thābit > **Abū Ḥāzim > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Hurayrah raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

22. ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > Abū Nu‘aym > Yazīd bin Mardānubah > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

23. Muḥammad bin ‘Abd Allāh al-Ḥaḍramī > ‘Uqbah bin Qabīṣah > unhoṅ ne apne wālid se > Ḥamzah al-Zayyāt > Yazīd bin Abī Ziyād > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

24. Zakarīyā bin Yaḥyá al-Sājī > al-Ḥasan bin Mu‘āwiyah bin Hishām > ‘Alī bin Qādim > Sufyān > Yazīd bin Abī Ziyād > **Ibn Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

25. Muḥammad bin ‘Abd Allāh al-Ḥaḍramī > Ḥarb bin al-Ḥasan al-Ṭaḥḥān > ‘Abd al-‘Azīz bin Muḥammad al-Darāwardī > Ṣafwān bin Sulaym > **‘Aṭā’ bin Yasār > aur**

unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Sa'īd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

26. Muḥammad bin 'Abd Allāh al-Ḥaḍramī > Suwayd bin Sa'īd > Abū Mu'āwiyah > al-A'mash > **'Aṭīyah > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Sa'īd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

27. Aḥmad bin 'Amr al-Qaṭirānī > Muḥammad bin al-Ṭufayl > Sharīk > Jābir > **'Abd al-Raḥmān bin Sābiṭ > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Jābir bin 'Abd Allāh raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

28. Abū 'Imrān Mūsá bin Hārūn > Yaḥyá bin al-Ḥamīd al-Ḥimmānī > Sharīk > **'Abd al-Raḥmān bin Ziyād bin An'am al-Ifrīqī > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Muslim bin Yasār al-Anṣārī raḍiya Allāhu 'anhu (Tābe'ī) se mauqūfan riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

29. Mūsá bin Hārūn > Yaḥyá al-Ḥimmānī > Sharīk > Jābir > Ibn Sābiṭ > **Ḥaẓrat Jābir raḍiya Allāhu ‘anhu > aur unhoṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

30. Abū Ḥafṣ ‘Umar bin Ayyūb al-Saqaṭī > al-Ḥasan bin ‘Arafah > ‘Umar bin ‘Abd al-Raḥmān > Yazīd bin Abī Ziyād > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

31. Fārūq al-Ḳhaṭṭābī > Hishām bin ‘Alī al-Sīrāfī > ‘Abd al-Ḥamīd bin Baḥr Abū Sa‘īd al-Kūfī > Manṣūr bin Abī al-Aswad > al-Ā‘mash > Ibrāhīm > ‘Alqamah > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat ‘Abd Allāh raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ḥilyatu al-Awliyā’’ meṅ riwāyat kiyā hai.

32. Abū Bakr bin Ḳhallād > al-Ḥārith bin Abī Usāmah > Ḳhalaf bin al-Walīd al-Jawharī > Ismā‘īl bin Zakarīyā’ > Yazīd bin Abī Ziyād > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ḥilyatu al-Awliyā’’ meṅ riwāyat kiyā hai.

33. Imām Abū Nu‘aym ne hī kahā hai: is Ḥadīs ko Imām Sufyān Thawrī aur Ḥamzah al-Zayyāt ne Yazīd se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai. Aur **Yazīd bin Mardānubah ne ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m se riwāyat kiyā hai.**

34. Muḥammad bin Aḥmad bin al-Ḥasan > Bashar bin Mūsá ح Sulaymān bin Aḥmad > ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > un donoṅ ne Abū Nu‘aym se > Yazīd bin Mardānubah > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Tārīḳhu Aṣbahān’ meṅ riwāyat kiyā hai.

35. Abū Bakr bin Mālik > Isḥāq bin al-Ḥasan al-Ḥarabī > Abū Nu‘aym > ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > **unhoṅ ne apne wālid se > aur unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nuʿaym ne ʿMaʿrifatu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

36. al-Ḥakam bin ʿAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʿm > unhoṅ ne apne wālid se > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʿīd raḍiya Allāhu ʿanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nuʿaym ne ʿMaʿrifatu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

37. Abū Nuʿaym > Yazīd bin Mardānubah > **ʿAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʿm > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʿīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʿanhu se riwāyat kiyā hai.**

38. Yazīd bin Abī Ziyād wa Yazīd bin Mardānubah > **ʿAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʿm > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʿīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʿanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nuʿaym ne ʿMaʿrifatu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

39. Ṣafwān bin Sulaym > **ʿAṭā' bin Yasār > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʿīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʿanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nuʿaym ne ʿMaʿrifatu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

40. A‘mash > ‘Aṭīyah > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ma‘rifaṫu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

41. Muḥammad bin ‘Abd Allāh al-Kātib > Muḥammad bin ‘Abd Allāh al-Ḥaḍramī > Jumhūr bin Manṣūr > Sayf bin Muḥammad > Sufyān > Abū al-Jaḥḥāf aur Ḥabīb bin Abī Thābit > Abū Ḥāzim > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Hurayrah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ma‘rifaṫu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

42. Muḥammad bin ‘Ubayd al-Hamdānī > Sayf bin Muḥammad > Sufyān > Ḥabīb bin Abī Thābit > Sa‘īd bin Jubayr > **Ibn ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā > aur unhoṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ma‘rifaṫu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

43. Ḥabīb bin al-Ḥasan > al-Ḥasan bin ‘Alī al-Walīd > Fayḍ bin al-Wathīq > ‘Uthmān bin Maṭar al-Shaybānī > **Thābit al-Bunānī > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Anas bin Mālik raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu'aym ne 'Ma'rifatu al-Ṣaḥābah' meṅ riwāyat kiyā hai.

44. Muḥammad bin al-Ḥusayn al-Qaṭṭān > 'Abd al-Bāqī bin Qāni' al-Qāḍī > Muḥammad bin al-Ḥasan bin Ya'qūb al-Ḥājib > 'Abd al-Ṣamad bin Ḥassān > Muḥmmad bin Abān > Abū Janāb > al-Sha'bī > **Zayd bin Yushay' > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne 'Tārīḳhu Baġhdād' meṅ riwāyat kiyā hai.

45. 'Abd al-Bāqī bin Muḥammad al-Ṭaḥḥān > Abū 'Alī Muḥammad bin Aḥmad bin al-Ḥasan al-Ṣawwāf > Abū 'Alī Bishr bin Mūsá bin Ṣāliḥ al-Asadī > Abū Nu'aym > Yazīd bin Mardānubah > **'Abd al-Raḥmān bin Abī Nu'm > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa'īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne 'Tārīḳhu Baġhdād' meṅ riwāyat kiyā hai.

46. Abū 'Umar 'Abd al-Wāḥid bin Muḥammad bin 'Abd Allāh bin Mahdī > Muḥammad bin Muḳhallad > 'Alī bin 'Abd Allāh > 'Abd Allāh bin Mu'āwiyah > unhoṅ ne apne wālid se > Mu'āwiyah bin Shurayh > Maysarah > **Shurayh**

> aur unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne ‘Tārīḳhu Baġhdād’ meṅ riwāyat kiyā hai.

47. Bashar > al-Faḍl bin Dukayn > Yazīd bin Mardānubah > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Qaṭī‘ī ne riwāyat kiyā hai.

48. Ḥusayn bin Muḥammad > Isrā’īl > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā,** woh ek ṭawīl riwāyat meṅ bayān karte haiṅ keh phir Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: kyā tum ne ek āne wāle ko dekhā thā jo thoṛī der pǎhle mere pās āyā thā? Ḥaẕrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu ne ‘arẕ kiyā: jī hāṅ, bil-kul dekhā thā. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: woh ek firshtah tha jo is rāt se pǎhle kabhī zamīn par nah utrā thā, us ne apne Parwar-digār se ijāzat māṅgī keh mujhe Salām karne ḥāẕir ho aur mujhe yeh ḳhụsh-ḳhabarī de keh Ḥasan aur Ḥusayn Jannat ke Jawānoṅ ke Sardār haiṅ aur Fāṭimah tamām Jannatī ‘Auratoṅ kī Sardār haiṅ.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Musnad’ meṅ riwāyat kiyā hai.

49. al-‘Abbas bin Ibrāhīm > Muḥammad bni Ismā‘īl > ‘’Amr al-Anqaẕī > Isrā’īl > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Faḍā’ilu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

50. al-Tirmidhī > ‘Abd Allāh bin ‘Abd al-Raḥmān wa Isḥāq bin Mnaṣūr > Muḥammad bin Yūsuf > Isrā’īl > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se isī kī misl riwāyat kī hai.**

51. al-Ḥusayn bin Manṣūr > al-Ḥusayn bin Muḥammad Abū Aḥmad > Isrā’īl bin Yūnus > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr > Zirr bin Ḥubaysh > **aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ aur ‘Faḍā’ilu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

52. Zayd bin al-Ḥubāb > Isrā’īl > Maysarah al-Nahdī > al-Minhāl bin ‘Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne**

Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se iḳhtiṣār se riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Ibn Abī Shaybah ne riwāyat kiyā hai.

53. Muḥammad bin ‘Alī > al-Musayyib bin Wāḍiḥ > ‘Aṭā’ bin Muslim al-Ḳhaffāf > Abū ‘Amr al-Ashja‘ī > Sālim bin Abī al-Ja‘d > **Qays bin Abī Ḥāzim > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah bin al-Yamān raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-awsaṭ’ meṅ riwāyat kiyā hai.

54. Abū Bakr bin Ḳhallād > Muḥammad bin Ġhalib bin Ḥarb > al-Ḥasan bin ‘Aṭīyah al-Bazzār > Isrā’īl bin Yūnus > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr > Zirr bin Ḥubaysh > **aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah bin al-Yamān raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ḥilyatu al-Awliyā’’ aur ‘Ma‘rifatu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

55. Abū Bakr > Zayd bin al-Ḥubāb > Isrā’īl > Maysarah bin Ḥabīb al-Nahdī > al-Minhāl bin ‘Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Ḥajar ʻAsqalānī ne ʻal-Maṭālibu al-ʻāliyah' meṅ bayān kiyā hai.

56. Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Ḥāfiẓ > Abū al-ʻAbbās Muḥammad bin Yaʻqūb > al-Ḥasan bin ʻAlī bin ʻAffān > Zayd bin al-Ḥubāb > Isrā'īl ح Abū Naṣr bin Qatādah > Abū ʻAlī al-Raffā' > Muḥammad bin Ṣāliḥ al-Ashajj > ʻAbd Allāh bin ʻAbd al-ʻAzīz > Isrā'īl bin Yūnus > Maysarah bin Ḥabīb al-Nahdī > al-Minhāl bin ʻAmr > **Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥu<u>dh</u>ayfah bin al-Yamān raḍiya Allāhu ʻanhu se isī kī mi<u>s</u>l riwāyat kī hai.**

Imām Bayhaqī kăhte haiṅ: Ḥāfiẓ Abū ʻAbd Allāh se marwī Ḥadī<u>s</u> ke alfāẓ kī ṭawālat ke sāth maiṅ ne apnī kitāb al-Faḍā'il meṅ taḳhrīj kī hai.

57. Aswad bin ʻĀmir > Isrā'il > Ibn Abī al-Safar > **Shaʻbī > unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥu<u>dh</u>ayfah raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā** keh unhoṅ ne bayān kiyā: maiṅ Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam kī ḳhidmat meṅ ḥāẕir huwā aur Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ke sāth Ẓuhr, ʻAṣr, Maġhrib aur ʻIshā' kī Namāzeṅ adā kīṅ. Phir maiṅ Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ke pīçhe chalā aur Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam apne kisī ḥujrah meṅ tashrīf le jā rahe the, phir Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá

Ālihī wa-sallam chalte chalte ruk ga’e, jab keh maiṅ Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pīçhe khaṛā thā. Aisā maḥsūs huwā goyā Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kisī se guftugū farmā rahe haiṅ. Ḥaẕrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu bayān karte haiṅ keh phir Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne pūçhā: kaun hai? Maiṅ ne ‘arẕ kiyā: (Ḥuẕūr!) Ḥud̲h̲ayfah hūṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: kyā tum jānte ho keh mere sāth kaun thā? Maiṅ ne ‘arẕ kiyā: nahīṅ, Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Jibrīl mujhe yeh ḳhụsh-ḳhabarī dene ā’e the keh Ḥasan aur Ḥusayn Jannat ke Jawānoṅ ke Sardār haiṅ. Rāwī ne kahā keh Ḥaẕrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu ne ‘arẕ kiyā: (Yā Rasūl Allāh!) Mere liye aur merī wālidah ke liye maġhfirat ke liye du‘ā kar deṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ae Ḥud̲h̲ayfah! Allāh Ta‘ālá tumhārī aur tumhārī wālidah kī maġhfirat farmā’e.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Musnad’ meṅ riwāyat kiyā hai.

58. Ahmad bin Ja‘far al-Qaṭī‘ī > ‘Abd Allāh bin Aḥmad bin Ḥanbal > unhoṅ ne apne wālid se > Muḥammad bin Bakr > Isrā’īl > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ‘Amr >

Zirr bin Ḥubaysh > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se muḳhtaṣaran riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā hai.

59. Abū al-Qāsim bin al-Ḥuṣayn > Abū ‘Alī bin al-Mudhhab > Aḥmad bin Ja‘far > ‘Abd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se > Aswad bin ‘Āmir > Isrā’īl > Ibn Abī al-Safar > **al-Sha‘bī > aur unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥudhayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn ‘Asākir ne ‘Tārīḳhu Madīnaṫi Dimashq’ meṅ riwāyat kiyā hai.

60. ‘Affān > Ḳhālid bin ‘Abd Allāh > Yazīd bin Ziyād > **‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn ‘alayhimā al-salām Jannatī Jawānoṅ ke Sardār haiṅ, aur Fāṭimah raḍiya Allāhu ‘anhā un kī tamām ‘Auratoṅ kī Sardār haiṅ siwā’e is e‘zāz ke jo Maryam bint ‘Imrān ko diyā gayā.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Musnad’ meṅ riwāyat kiyā hai.

61. ‘Abd Allāh > unhoṅ ne apne wālid se > ‘Affān > Ḳhālid bin ‘Abd Allāh > Yazīd bin Abī Ziyād > **‘Abd al-**

Raḥmān bin Abī Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ‘Faḍā’ilu al-Ṣaḥābah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

62. Isḥāq bin Ibrāhīm > Jarīr > Yazīd > ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘aym > **unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā’ī ne ‘al-Sunanu al-kubrá’ meṅ riwāyat kiyā hai.

63. Abū Ḳhayt̲h̲amah > Jarīr > Yazīd bin Abī Ziyād > **‘Abd al-Raḥmān bin Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Ya‘lá ne apnī ‘Musnad’ meṅ riwāyat kiyā hai.

64. Abū ‘Alī al-Ḥasan bin Muḥammad bin Sa‘id al-Anṣārī > ‘Alī bin al-Mund̲h̲ir al-Ṭarīqī > Ibn Fuḍayl > Yazīd bin Abī Ziyād > **Ibn Abī Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaz̤rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

65. Abū al-Walīd Ḳhalf bin al-Walīd > Iamʻīl bin Zakarīyā > Yazīd bin Abī Ziyād > **ʻAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʻm > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʻīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Aḥmad bin Ḥanbal ne apnī ʻMusnadʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

66. Muḥammad bin Mūsá al-Wāsiṭī > al-Muʻallá bin ʻAbd al-Raḥmān > Ibn Abī Dhiʼb > **Nāfiʻ > unhoṅ ne Ḥaẓrat (ʻAbd Allāh) bin ʻUmar raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Jannat ke Sardār haiṅ magar in ke wālid in se Afẓal haiṅ.

Ise Imām Ibn Mājah ne apnī ʻSunanʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

67. Abū Saʻīd ʻAmr bin Muḥammad bin Manṣūr al-ʻAdl > al-Sarī bin Ḳhuzaymah > ʻUthmān bin Saʻīd al-Murrī > ʻAlī bin Ṣāliḥ > ʻĀṣim > **Zirr > unhoṅ ne Ḥaẓrat ʻAbd Allāh bin Masʻūd raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā hai aur kahā hai: yeh Ḥadīs ṣaḥīḥ hai.

68. Abū al-Ḥasan Muḥammad bin ʻAbd Allāh bin Muḥammad bin Ṣubayḥ al-ʻUmarī > Imām Muḥammad bin

Isḥāq bin Ḳhuzaymah > Muḥammad bin Mūsá al-Qaṭṭān > Muʻallá bin ʻAbd al-Raḥmān > Ibn Abī Dhi’b > **Nāfiʻ > unhoṅ ne Ḥaẓrat ʻAbd Allāh bin ʻUmar raḍiya Allāhu ʻanhumā se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā hai.

69. Muḥammad bin ʻUthmān bin Abī Shaybah > Minjāb bin al-Ḥārith > ʻAlī bin Mus·hir > ʻAbd al-Raḥmān bin Ziyād bin Anʻam > **Muʻāwiyah bin Qurrah > unhoṅ ne apne wālid se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

70. Aḥmad bin ʻAbd Allāh al-Bazzār al-Tustarī > Muḥammad bin al-Sakan al-Aylī > ʻImrān bin Abān > **Mālik bin al-Ḥasan bin Mālik bin al-Ḥuwayrith al-Laythī > unhoṅ ne apne wālid kī ṭarīq se apne dādā Ḥaẓrat Mālik bin al-Ḥuwayrith raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

71. Abū Muḥammad ʻAbd Allāh bin Ṣāliḥ al-Buḳhārī > al-Ḥasan bin ʻAlī al-Ḥulwānī > al-Muʻallá bin ʻAbd al-Raḥmān > Ibn Abī Dhi’b > **Nāfiʻ > unhoṅ ne Ḥaẓrat ʻAbd**

Allāh bin ‘Umar raḍiya Allāhu ‘anhumā se riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

72. Muḥammad bin Aḥmad bin Rizq > ‘Abd al-Ṣamad bin ‘Alī bin Muḥammad > al-Ḥusayn bin Sa‘īd bin Azhar al-Sulamī > Qāsim bin Yaḥyá bin al-Ḥasan bin Zyad bin ‘Alī > Abū Ḥafṣ al-A‘shá > Abān bin Taġhlib > Abū Ja‘far > **‘Alī bin al-Ḥusayn > al-Ḥusayn bin ‘Alī > unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne ‘Tārīḳhu Baġhdād’ meṅ riwāyat kiyā hai.

73. Abū al-Ḥasan ‘Alī bin Muḥammad al-Qaṣrī > Muḥammad bin Ibrāhīm bin ‘Abd Allāh > al-Ḥusayn ya‘nī Ibn ‘Īsá > ‘Imrān bin Abān > **Mālik bin al-Ḥusayn bin Mālik bin al-Ḥuwayrith > unhoṅ ne apne wālid ke ṭarīq se apne dādā Ḥaẕrat Mālik bin al-Ḥuwayrith raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Jurjānī ne ‘Tārīḳhu Jurjān’ meṅ riwāyat kiyā hai.

74. Muḥammad bin Ādam bin Sulaymān > Marwān > **al-Ḥakam bin Abī Nu‘m bin ‘Abd al-Raḥmān > unhoṅ ne**

apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa'īd raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Jannat ke Sardār haiṅ siwā'e apnī Ḳhālah ke beṭoṅ Ḥaẓrat 'Īsá bin Maryam aur Ḥaẓrat Yaḥyá bin Zakarīyā ke.

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' aur 'Ḳhaṣā'iṣu 'Alī 'alayhi al-salām' meṅ riwāyat kiyā hai.

75. Ya'qūb bin Ibrāhīm wa Muḥammad bin Ādam > Marwān > **al-Ḥakam bin 'Abd al-Raḥmān bin Abī Nu'm > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa'īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' meṅ riwāyat kiyā hai.

76. Muḥammad bin Isḥāq bin Ibrāhīm Mawlá T̲h̲aqīf > Ziyād bin Ayyūb > al-Faḍl bin Dukayn > **al-Ḥakam bin 'Abd al-Raḥmān bin Abī Nu'm > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa'īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ibn Ḥibbān ne apnī 'Ṣaḥīḥ' meṅ riwāyat kiyā hai.

77. ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > Abū Nu‘aym > **al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m al-Bajalī > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ķhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

78. Abū al-‘Abbās Muḥammad bin Ya‘qūb > al-Ḥasan bin ‘Alī bin ‘Affān > ‘Abd al-Ḥamīd bin ‘Abd al-Raḥmān al-Ḥimmānī > **al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ķhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se marwī hai** keh Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne isī ṭarḥ farmāyā hai.

Ise Imām Ḥākim ne riwāyat kiyā hai.

79. Abū Aḥmad Hārūn bin Yūsuf > Muḥammad bin ‘Umar al-‘Adanī > Marwān bin Mu‘āwiyah > al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > **unhoṅ ne apne wālid ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Sa‘īd Ķhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se aur unhoṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

80. Abū al-Ḥasan ‘Alī bin Isḥāq bi Zāṭiyā > Muḥammad bin Bakkār > Marwān bin Mu‘āwiyah > **al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne Ḥaẓ̱rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

81. Aḥmad bin Ja‘far bin Ḥamdān > Isḥāq bin al-Ḥasan al-Ḥarbī ح Sulaymān bin Āḥmad > ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > Abū Nu‘aym > **al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān bin Abī Nu‘m > unhoṅ ne Ḥaẓ̱rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu‘aym ne ‘Ḥilyatu al-Awliyā’’ meṅ riwāyat kiyā hai.

82. Muḥammad bin Naṣr > ‘Abd Allāh bin Muḥammad bin Zakarīyā > Muḥammad bin Bukayr al-Ḥaḍramī > Marwān bin Mu‘āwiyah > **al-Ḥakam bin ‘Abd al-Raḥmān > unhoṅ ne apne wālid se > unhoṅ ne kahā keh maiṅ ne Ḥaẓ̱rat Abū Sa‘īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ‘anhuko yeh farmāte huwe sunā hai.**

Ise Imām Abū Nuʻaym ne 'Faḍā'ilu al-Ḳhulafā'i al-Rāshidīn' meṅ riwāyat kiyā hai.

83. Muḥammad bin Ṭalḥah al-Niʻālī > Abū al-Ḥasan Aḥmad bin Muḥammad bin Muqsim al-'Aṭṭār > Aḥmad bin al-Ṣalt > Abū Nuʻaym al-Faḍl bin Dukayn > **al-Ḥakam bin 'Abd al-Raḥmān bin Abī Nuʻaym > unhoṅ ne apne wālid se > Ḥaẕrat Abū Sa'īd Ḳhudrī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne 'Tārīḳhu Baġhdād' meṅ riwāyat kiyā hai.

84. Muḥammad bin Manṣūr > Muḥammad bin 'Abd Allāh al-Zubayrī > Abū Ja'far Muḥammad bin Marwān > **Abū Ḥāzim > unhoṅ ne Ḥaẕrat Abū Hurayrah raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā,** unhoṅ ne kahā keh Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ek din, din ke āġhāz meṅ hamāre pās tashrīf nah lā'e, jab shām hū'ī to ham meṅ se ek shaḳhṣ 'arẕ-guzār huwā: Yā Rasūl Allāh! Ham par baṛā dushwār din guzrā hai keh āj ham ne Āp kī ziyārat nahīṅ kī? Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: āsmān meṅ ek firishtah thā jis ne (āj tak) mujhe dekhā nahīṅ thā, us ne Allāh Rabbu al-'Izzat se merī ziyārat kī ijāzat ṭalab kī to us ne mujhe yeh ḳhabar dī – yā (farmāyā:) yeh ḳhush-ḳhabarī sunā'ī hai – keh merī

Beṭī Fāṭimah merī Ummat kī sārī Ḳhawātīn kī Sardār hai aur Ḥasan wa Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Nasā'ī ne 'al-Sunanu al-kubrá' aur 'Ḳhaṣā'iṣu 'Alī 'alayhi al-salām' meṅ riwāyat kiyā hai.

85. al-Ḥasan bin Sufyān > Abū Bakr bin Abī Shaybah > Zayd bin al-Ḥubāb > Isrā'īl > Maysarah al-Nahdī > al-Minhāl bin 'Amr > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā keh** maiṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu 'alayhi wa-Ālihī wa-sallam kī ḳhidmate aqdas meṅ ḥāẓir ho kar Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ke sāth Namāze Maġhrif ada kī, phir Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam Namāze 'Ishā' tak nawāfil paṛhte rahe, phir Āp bāhar tashrīf le ga'e to maiṅ bhī Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam kī pīçhe chal paṛā. Us as̲nā' Āp ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: mere pās ek aisā firishtah āyā jis ne apne Rab se mujhe salām karne ke liye ijāzat chāhī, us ne mujhe bashārat dī hai keh Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Ibn Ḥibbān ne apnī 'Ṣaḥīḥ' meṅ riwāyat kiyā hai.

86. ʻAlī bin ʻAbd al-ʻAzīz > ʻĀṣim bin ʻAlī > Qays bin al-Rabīʻ > Maysarah bin Ḥabīb > ʻAdī bin T̲h̲ābit > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-kabīrʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

87. ʻAbd al-ʻAzīz Yaʻqūb Abū al-Aṣbaġh al-Qayṣarānī > Muḥammad bin Yūsuf al-Firyābī > Isrāʼīl > Maysarah bin Ḥabīb > al-Minhāl bin ʻAmr > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ʻanhu se** > aur unhoṅ ne Ḥuẓūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-Ālihī wa-sallam se isī ṭarḥ riwāyat kiyā hai.

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-kabīrʼ meṅ riwāyat kiyā hai.

88. Fahd bin Sulaymān > Abū Nuʻaym > **al-Ḥakam bin ʻAbd al-Raḥmān bin Abī Nuʻm al-Bajalī > unhoṅ ne apne wālid se riwāyat kiyā > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Saʻīd Ḳhudrī raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn nau-Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ siwāʼe apnī Ḳhālah ke donoṅ Beṭoṅ Ḥaẓrat ʻĪsá bin Maryam aur Ḥaẓrat Yaḥá bin Zakarīyā ʻalayhimā al-salām ke.

Imām Abū Ja‘far al-Ṭaḥāwī kăhte haiṅ: agar ko’ī shaḳhṣ yeh e‘terāẓ kare keh tum Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam se marwī yeh Ḥadīs̱ kaise qubūl kar sakte ho jab-keh tumheṅ ‘ilm hai keh is farmān ke ṣādir hone ke waqt Ḥaẓrat Ḥasan aur Ḥaẓrat Ḥusayn ‘alayhimā al-salām bachche the, jawān nahīṅ the. Magar is qaul se yeh ḳhabar mil rahī hai keh woh Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ ḥāl-āṅ-keh us waqt woh ḳhụd jawān nahīṅ the. Allāh Ta‘ālá kī taufīq aur nuṣrat se us ke liye hamārā yeh jawāb hogā keh be-shak Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam se is irshād ke ṣādir hone ke waqt woh jawān nahīṅ the jaisā keh Āp ne bayān kiyā hai. Lekin is kā ma‘ná yeh hai keh ‘an-qarīb woh jawān hoṅge aur Ahle Jannat ke Jawānoṅ ke Sardār hoṅge. Yeh ḳhabar Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke Dalā’ile Nubūwat meṅ se hai kyūṅ-keh Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne da‘wá meṅ ḳhabar dī hai keh woh donoṅ jawān hoṅge. Yeh Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam se isī liye ṣādir huwā keh Allāh Ta‘ālá ne Āp ko ḳhabar dī keh ‘an-qarīb aisā hogā aur woh donoṅ us ke ăhl hoṅge jaisā keh Āp ṣallá

Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā hai. Agar aisā honā mumkin nah hotā to Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam un donoṅ ke mutaʻalliq aisā irshād nah farmāte, agar woh donoṅ hote aur yeh farmāne Rasūl ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam nah hotā to Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ke nazdīk jawānī se qabl un donoṅ kī wafāt jā'iz thī yā jawānī se qabl un donoṅ meṅ se ko'ī ek faut ho jātā aur Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam se un donoṅ ke mutaʻalliq ko'ī aisā irshād bhī ṣādir nah hotā magar ḥaqiqatan is meṅ Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ke irshād ke muṭābiq un donoṅ ke bāliġh hone kī ṭaraf ishārah thā. Hameṅ ġhaur-o ḳhauẕ se patah chalā keh Allāh Taʻālá kī ṭaraf se Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ko ḳhabar dene se is qaul ke ṣudūr kī ijāzat hū'ī keh yeh un donoṅ shăh-zādoṅ ke mutaʻalliq ẕarūr ho kar rahegā. Rahā Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam kā yeh farmān keh siwā' apnī Ḳhālah ke donoṅ Beṭoṅ Ḥaẕrat ʻĪsá bin Maryam aur Ḥaẕrat Yaḥyá ʻalayhimā al-salām ke. To in donoṅ ko us din Jawānāne Ahle Jannat meṅ se yeh istis̱nā' is liye

ḥāṣil hogā keh un donoṅ ko ‘alát-tăḥqīq jawānī ḥāṣil hogī kyūṅ-keh woh donoṅ Ḥaẕarāt dunyā se isī jawānī kī ḥālat meṅ tashrīf le ga’e the. Allāh Ta‘ālá ḥaq bāt kī taufīq dene wālā hai.

89. Abū Bakr Qāsim bin Zakarīyā al-Muhṭarriz > Muḥammad bin ‘Ubayd al-Hamadānī > Ṣayf bin Muḥammad > Sufyān al-T̲h̲awrī > Ḥabīb bin Abī T̲h̲ābit > **Sa‘īd bin Jubayr > unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Abd Allāh bin ‘Abbās raḍiya Allāhu ‘anhumā se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn nau-Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

90. Abū Bakr bin Abī Dāwūd > Isḥāq bin Ibrāhīm > al-Karmānī bin ‘Amr > Muḥammad bin Abān > Abū Janāb > al-Sha‘bī > **Zayd bin Yushay‘ > unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh** maiṅ Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pās baiṭhā huwā thā jab-keh us waqt Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke pās mere ‘ilāwah ko’ī aur nah thā keh us daurān Ḥaẕarāt Abū Bakr wa ‘Umar raḍiya Allāhu ‘anhumā paidal chalte huwe ā ga’e, to (un ko dekh kar) Āp

ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: ‘Alī! Anbiyā’ aur Mursalīn ke ‘ilāwah yeh donoṅ sāre adheṛ ‘umr Ahle Jannat ke Sardār haiṅ, tum un donoṅ ko is chīz kī kuçh bhī ķhabar nah denā. Phir farmāyā: Ae ‘Alī! Ḥasan aur Ḥusayn nau-Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ. Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu ne farmāyā: Allāh kī qasam! Maiṅ ne is Ḥadīs̱-mubārak ko un donoṅ (Abū Bakr aur ‘Umar raḍiya Allāhu ‘anhumā) ko faut hone tak bayān nahīṅ kiyā.

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

91. al-Ḥusayn bin ‘Alī bin Ja‘far al-Aḥmar > ‘Alī bin T̲h̲ābit > Asbāṭ > Jābir > **‘Abd Allāh bin Nujay > unhoṅ ne Ḥaẕrat ‘Alī raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai keh** Ḥuẕūr Nabīye Akram ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-Ālihī wa-sallam ne Sayyidah Fāṭimah raḍiya Allāhu ‘anhā se farmāyā: kyā tum is par rāẕī nahīṅ keh tum Jannat kī sārī ‘Auratoṅ kī Sardār ho aur tumhāre donoṅ beṭe Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār hoṅ.

Ise Imām Bazzār ne apnī ‘Musnad’ meṅ riwāyat kiyā hai.

92. Muḥammad bin Faḍl al-Saqaṭī > Muḥammad bi ‘Abd Allāh al-Aruzzī > Ismā‘īl bin ‘Ulayyah > Ziyād al-Jaṣṣāṣ

> **Abū ʻUthmān al-Nahdī > unhoṅ ne Ḥaẕrat Usāmah bin Zayd > raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ. (Phir Āp ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne duʻā'īyah andāz meṅ bār-gāhe Ilāhī meṅ ʻarẕ kiyā: Ae Allāh! Maiṅ in donoṅ se maḥabbat kartā hūṅ so Tū bhī in donoṅ se maḥabbat farmā.

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-awsaṭ' meṅ riwāyat kiyā hai.

93. Muḥammad bin al-Faḍl al-Saqaṭī > Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Aruzzī > Ismāʻīl bin ʻUlayyah > Ziyād al-Jaṣṣāṣ > **Abū ʻUthmān al-Nahdī > unhoṅ ne Ḥaẕrat Usāmah bin Zayd raḍiya Allāhu ʻanhumā se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Ṭabarānī ne ʻal-Muʻjamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

94. Muḥammad bin ʻAbd Allāh al-Ḥaḍramī > Aḥmad bin ʻUthmān bin Ḥakīm al-Awdī > ʻAlī bin Thābit > Asbāṭ bin Naṣr > Jābir > **ʻAbd Allāh bin Yaḥyá > unhoṅ ne Ḥaẕrat ʻAlī raḍiya Allāhu ʻanhu se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ʻalayhi wa-ʻalá Ālihī wa-sallam ne Ḥaẕrat Fāṭimah raḍiya Allāhu ʻanhā ne farmāyā: (Ḳhātamu al-Nabīyīn hone ke sabab) mere ʻilāwah har Nabī kī Aulād

hū'ī hai, aur (mujhe us kā mutabādil yeh 'aṭā huwā hai keh) tumhāre donoṅ beṭe Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ siwā'e un kī Ḳhālah ke Beṭoṅ ya'nī Ḥaẓrat Yaḥá aur Ḥaẓrat 'Īsá 'alayhimā al-salām ke.

Ise Imām Ṭabarānī ne 'al-Mu'jamu al-kabīr' meṅ riwāyat kiyā hai.

95. Sulaymān bin Aḥmad > Muḥammad bin 'Abd Allāh > Aḥmad bin 'Uthmān bin Ḥakīm > 'Alī bin Thābit > Asbāṭ bin Naṣr > Jābir > **'Abd Allāh bin Nujay > unhoṅ ne Ḥaẓrat 'Alī raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Imām Abū Nu'aym ne 'Faḍā'ilu Ḳhulafā'i al-Rāshidīn' meṅ riwāyat kiyā hai.

96. 'Alī bin 'Abd al-'Azīz > Abū Nu'aym > Muḥammad bin Marwān al-Dhuhlī > **Abū Ḥāzim > unhoṅ ne Ḥaẓrat Abū Hurayrah raḍiya Allāhu 'anhu se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu 'alayhi wa-'alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: be-shak ek āsmānī firishte ne abhī tak merī ziyārat nahīṅ kī thī so us ne Allāh Ta'ālá se merī ziyārat kī ijāzat chāhī to us ne (izne Ilāhī se) mujhe yeh ḳhush-ḳhabarī dī hai keh Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

97. ‘Abd Allāh bin Aḥmad bin Ḥanbal > al-Hayt̲h̲am bin Ḳhārijah > Abū al-Aswad ‘Abd Allāh bin ‘Āmir al-Hāshimī > ‘Āṣim > **Zirr > unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh** ham ne ek din Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ke chehra’e anwar par tabassum dekh kar ‘arẕ kiyā: Yā Rasūl Allāh! Ham Āp ke chehra’e mubārak par ḳhụshī machalte dekh rahe haiṅ? Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: maiṅ kaise ḳhụsh nah ho’ūṅ, Jibrā’īl ‘alayhi al-salām ne ā kar mujhe yeh bashārat dī hai keh Ḥasan aur Ḥusayn nau-Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ aur un ke wālide girāmī un donoṅ se Afẕal haiṅ.

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

98. al-Ḥasan bin Abī Bakr > Aḥmad bin Kāmil al-Qāḍī > Aḥmad bin ‘Alī al-Ḳharrāz > Abū Aḥmad al-Hayt̲h̲am bin Ḳhārijah > ‘Abd al-Raḥmān bin ‘Āmir Abū al-Aswad > Mawlá Banī Hāshim > ‘Āṣim bin Abī al-Nujūd > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẕrat Ḥud̲h̲ayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā hai.**

Ise Ḳhaṭīb Baġhdādī ne ‘Tārīḳhu Baġhdād’ meṅ riwāyat kiyā hai.

99. Muḥammad bin al-Ḥusayn al-Anmāṭī > ‘Ubayd bin Janād al-Ḥalalī > ‘Aṭā’ bin Muslim al-Ḳhaffāf > Abū ‘Amrah al-Ashja‘ī > Sālim bin Abī al-Ja‘d > **Qays bin Abī Ḥāzim > unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud͟hayfah bin al-Yamān raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh** maiṅ ek rāt Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam kī ḳhidmat meṅ rahā to maiṅ ne Āp ke pās ek shaḳhṣ ko dekhā. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne mujh se pūçhā: Ae Ḥud͟hayfah! Kyā tū ne (is shaḳhṣ ko) dekhā hai? Maiṅ ne ‘arẓ kiyā: jī hāṅ. Āp ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: yeh firishtah merī be‘s̱at ke ba‘d se mere pās nahīṅ āyā thā. Rāt ko is ne mere pās ā kar mujhe ḳhụsh-ḳhabarī sunā’ī hai keh Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ.

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

100. ‘Alī bin ‘Abd al-‘Azīz > ‘Āṣim bin ‘Alī > Qays bin al-Rabī‘ > Maysarah bin Ḥabīb > ‘Adī bin T͟hābit > **Zirr bin Ḥubaysh > unhoṅ ne Ḥaẓrat Ḥud͟hayfah raḍiya Allāhu ‘anhu se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: yeh firishtoṅ meṅ se

ek firishtah hai jis ne apne Rab se ijāzat ṭalab kī keh woh mujhe salām karnā chāhtā hai aur merī ziyārat karnā chāhtā hai. Yeh is se qabl zamīn kī ṭaraf nahīṅ utrā thā. (Ijāzat milne par) is ne ā kar mujhe bashārat dī hai keh Ḥasan aur Ḥusayn Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār haiṅ aur un donoṅ kī Wālidah sārī Ahle Jannat kī Ḳhawātīn kī Sardār hai.

Ise Imām Ṭabarānī ne ‘al-Mu‘jamu al-kabīr’ meṅ riwāyat kiyā hai.

101. Abū Ja‘far Muḥammad bin al-Ḥusayn al-Kūfī al-Ashnānī > Muḥammad bin ‘Alī al-Shaqīqī > unhoṅ ne apne wālid se > Abū Ḥamzah > **Jābir bin ‘Abd al-Raḥmān bin Sābiṭ > unhoṅ ne Ḥaẕrat Jābir bin ‘Abd Allāh raḍiya Allāhu ‘anhumā se riwāyat kiyā keh** Rasūl Allāh ṣallá Allāhu ‘alayhi wa-‘alá Ālihī wa-sallam ne farmāyā: jo shaḳhṣ Jawānāne Ahle Jannat ke Sardār ko dekh kar rāḥat ḥāṣil karnā chāhtā hai woh Ḥusayn bin ‘Alī ko dekh le.

Ise Imām Ājurrī ne ‘al-Sharī‘ah’ meṅ riwāyat kiyā hai.

al-Maṣādir wa-al-Marājiʿ

۱۔ القرآن الکریم

۲۔ **آجری**، ابوبکر محمد بن حسین بن عبداللہ (م ۳۶۰ھ)۔ **الشریعۃ**۔ ریاض، السعودیہ: دار الوطن، ۱۴۲۰ھ/۱۹۹۹ء۔

۳۔ **احمد بن حنبل**، ابو عبد اللہ بن محمد (۱۶۴-۲۴۱ھ/۷۸۰-۸۵۵ء)۔ **فضائل الصحابۃ**۔ بیروت، لبنان: مؤسسۃ الرسالہ، ۱۴۰۳ھ/۱۹۸۳ء۔

۴۔ **احمد بن حنبل**، ابو عبد اللہ شیبانی (۱۶۴-۲۴۱ھ/۷۸۰-۸۵۵ء)۔ **المسند**۔ بیروت، لبنان: المکتب الاسلامی للطباعۃ والنشر، ۱۳۹۸ھ/۱۹۸۷ء۔

۵۔ **بزار**، ابو بکر احمد بن عمرو بن عبد الخالق بصری (۲۱۵-۲۹۲ھ/۸۳۰-۹۰۵ء)۔ **المسند** (البحر الزخار)۔ بیروت، لبنان: مؤسسۃ علوم القرآن، ۱۴۰۹ھ۔

۶۔ **بیہقی**، ابو بکر احمد بن حسین بن علی بن عبد اللہ بن موسیٰ (۳۸۴-۴۵۸ھ/۹۹۴-۱۰۶۶ء)۔ **دلائل النبوۃ**۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ۱۴۰۵ھ۔

۷۔ **بیہقی**، ابو بکر احمد بن حسین بن علی بن عبد اللہ بن موسیٰ (۳۸۴-۴۵۸ھ/۹۹۴-۱۰۶۶ء)۔ **السنن الکبری**۔ مکہ مکرمہ، سعودی عرب: مکتبہ دار الباز، ۱۴۱۴ھ/۱۹۹۴ء۔

۸۔ **ترمذی**، ابو عیسیٰ محمد بن عیسیٰ بن سورہ بن موسیٰ بن ضحاک (۲۰۹-۲۷۹ھ/۸۲۵-۸۹۲ء)۔ **السنن**۔ بیروت، لبنان: دار احیاء التراث العربی۔

۹۔ **جرجانی**، ابو قاسم حمزہ بن یوسف (م۴۲۸ھ)۔ **تاریخ جرجان**۔ بیروت، لبنان: عالم

الکتب، ۱۴۰۱ھ/ ۱۹۸۱ء۔

۱۰۔ **حارث**، ابن ابی اسامہ (۱۸۶-۲۸۳ھ)۔ **مسند الحارث**۔ المدینہ المنورۃ، سعودی عرب: مرکز خدمۃ السنہ والسیرۃ النبویہ، ۱۴۱۳ھ/ ۱۹۹۲ء۔

۱۱۔ **حاکم**، ابو عبد اللہ محمد بن عبد اللہ بن محمد (۳۲۱-۴۰۵ھ/ ۹۳۳-۱۰۱۴ء)۔ **المستدرک علی الصحیحین**۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ۱۴۱۱ھ/ ۱۹۹۰ء۔

۱۲۔ **ابن حبان**، ابو حاتم محمد بن حبان بن احمد بن حبان التمیمی البستی (۲۷۰-۳۵۴ھ/ ۸۸۴-۹۶۵ء)۔ **الصحیح**۔ بیروت، لبنان: مؤسسۃ الرسالہ، ۱۴۱۴ھ/ ۱۹۹۳ء۔

۱۳۔ **ابن حجر عسقلانی**، احمد بن علی بن محمد بن محمد بن علی بن احمد کنانی (۷۷۳-۸۵۲ھ/ ۱۳۷۲-۱۴۴۹ء)۔ **المطالب العالیۃ**۔ بیروت، لبنان: دار المعرفۃ، ۱۴۰۷ھ/ ۱۹۸۷ء۔

۱۴۔ **خطیب بغدادی**، ابو بکر احمد بن علی بن ثابت بن احمد بن مہدی بن ثابت (۳۹۲-۴۶۳ھ/ ۱۰۰۲-۱۰۷۱ء)۔ **تاریخ بغداد**۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ۔

۱۵۔ **ابو داؤد**، سلیمان بن اشعث بن اسحاق بن بشیر بن شداد ازدی سجستانی (۲۰۲-۲۷۵ھ/ ۸۱۷-۸۸۹ء)۔ **السنن**۔ بیروت، لبنان: دار الفکر، ۱۴۱۴ھ/ ۱۹۹۴ء۔

۱۶۔ **ابن ابی شیبہ**، ابو بکر عبد اللہ بن محمد بن ابی شیبہ الکوفی (۱۵۹-۲۳۵ھ/ ۷۷۶-۸۴۹ء)۔ **المصنف**۔ ریاض، السعودیہ: مکتبۃ الرشد، ۱۴۰۹ھ۔

۱۷۔ **طبرانی**، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (۲۶۰-۳۶۰ھ/

٨٧٣-٩٧١ء)۔ **المعجم الأوسط**۔ قاہرہ، مصر: دار الحرمین، ١٤١٥ھ۔

١٨۔ **طبرانی**، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (٢٦٠-٣٦٠ھ/ ٨٧٣-٩٧١ء)۔ **المعجم الكبير**۔ موصل، عراق: مکتبۃ العلوم والحکم، ١٤٠٣ھ/١٩٨٣ء۔

١٩۔ **طبرانی**، ابو القاسم سلیمان بن احمد بن ایوب بن مطیر اللخمی (٢٦٠-٣٦٠ھ/ ٨٧٣-٩٧١ء)۔ **المعجم الكبير**۔ قاہرہ، مصر: مکتبہ ابن تیمیہ۔

٢٠۔ **طحاوی**، ابو جعفر احمد بن محمد بن سلامہ بن سلمہ بن عبد الملک بن سلمہ (٢٣٩-٣٢١ھ/٨٥٣-٩٣٣ء)۔ **شرح مشكل الآثار**۔ بیروت، لبنان: مؤسسہ الرسالہ، ١٤٠٨ھ/١٩٨٧ء۔

٢١۔ **ابن عساکر**، ابو قاسم علی بن الحسن بن ہبۃ اللہ بن عبد اللہ بن حسین دمشقی الشافعی (٤٩٩-٥٧١ھ/١١٠٥-١١٧٦ء)۔ **تاريخ مدينة دمشق المعروف بـ: تاريخ ابن عساكر**۔ بیروت، لبنان: دار الفکر، ١٩٩٥ء۔

٢٢۔ **قطیعی**، ابو بکر احمد بن جعفر بن حمدان بن مالک بن شبیب بغدادی (م: ٣٦٨ھ)۔ **جزء الألف دينار**۔ الکویت: دار النفائس، ١٤١٤ھ/١٩٩٣ء۔

٢٣۔ **ابن ماجہ**، ابو عبد اللہ محمد بن یزید قزوینی (٢٠٧-٢٧٥ھ/٨٢٤-٨٨٧ء)۔ **السنن**۔ بیروت، لبنان: دار الفکر۔

٢٤۔ **نسائی**، ابو عبدالرحمٰن احمد بن شعیب بن علی (٢١٥-٣٠٣ھ/٨٣٠-٩١٥ء)۔ **خصائص علي**۔ الکویت: مکتبۃ المعلا، ١٤٠٦ھ۔

٢٥۔ **نسائی**، ابو عبد الرحمٰن احمد بن شعیب بن علی (٢١٥-٣٠٣ھ/٨٣٠-٩١٥ء)۔ **السنن**۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ١٤١٦ھ/١٩٩٥ء+ حلب، شام: مکتب

المطبوعات الاسلامیہ، ١٤٠٦ھ/ ١٩٨٦ء۔

٢٦۔ نسائی، ابو عبد الرحمٰن احمد بن شعیب بن علی (٢١٥-٣٠٣ھ/ ٨٣٠-٩١٥ء)۔ السنن۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ١٤١٦ھ/ ١٩٩٥ء+ حلب، شام: مکتب المطبوعات الاسلامیہ، ١٤٠٦ھ/ ١٩٨٦ء۔

٢٧۔ نسائی، ابو عبدالرحمٰن احمد بن شعیب بن علی (٢١٥-٣٠٣ھ/ ٨٣٠-٩١٥ء)۔ السنن الکبری۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ١٤١١ھ/ ١٩٩١ء۔

٢٨۔ ابونعیم، احمد بن عبد اللہ بن احمد بن اسحاق بن موسیٰ بن مہران اصبہانی (٣٣٦-٤٣٠ھ/ ٩٤٨-١٠٣٨ء)۔ تاريخ أصبهان۔ بیروت، لبنان: دار الکتب العلمیہ، ١٤١٠ھ/ ١٩٩٠ء۔

٢٩۔ ابونعیم، احمد بن عبد اللہ بن احمد بن اسحاق بن موسیٰ بن مہران اصبہانی (٣٣٦-٤٣٠ھ/ ٩٤٨-١٠٣٨ء)۔ حلية الأولياء وطبقات الأصفياء۔ بیروت، لبنان: دار الکتاب العربی، ١٤٠٥ھ/ ١٩٨٥ء۔

٣٠۔ ابو نعیم، احمد بن عبد اللہ بن احمد بن اسحاق بن موسیٰ بن مہران اصبہانی (٣٣٦-٤٣٠ھ/ ٩٤٨-١٠٣٨ء)۔ فضائل الخلفاء الأربعة وغيرهم۔ المدینہ المنورہ، السعودیہ: دار البخاری للنشر والتوزیع، ١٤١٧ھ/ ١٩٩٧ء۔

٣١۔ ابونعیم، احمد بن عبد اللہ بن احمد بن اسحاق بن موسیٰ بن مہران اصبہانی (٣٣٦-٤٣٠ھ/ ٩٤٨-١٠٣٨ء)۔ معرفة الصحابة۔ الریاض: دار الوطن للنشر، ١٤١٩ھ/ ١٩٩٨ء۔

٣٢۔ ابو یعلی، احمد بن علی بن مثنی بن یحییٰ بن عیسیٰ بن ہلال موصلی تمیمی (٢١٠-٣٠٧ھ/ ٨٢٥-٩١٩ء)۔ المسند۔ دمشق، شام: دار المأمون للتراث، ١٤٠٤ھ/ ١٩٨٤ء۔